

**ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΕΧΑΘΑΝΕ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΑΝΤ ΕΠΗΓΑΝ,
ΚΑΙ ΜΑΝΑΧΟΝ ΑΘΑΝΑΤΑ Τ'ΕΣΑ ΤΑ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ**

(Βασίλεια χαθήκανε και βασιλιάδες πάνε, μονάχα όμως αθάνατα μένουν τα δικά σου τραγούδια)

Και νιά τά λόγια τ' εύκαιρα πού παίρει ατα η αέρα
Ατά λέγν'ατα εύκαιροι, ν' ακούγν'ατς ε οι άλλοι
Αν έκουγαν οι αποθαμέν' θ' ελάγγευαν κι εσκούσαν.
Κι ατοίν εξέρν' ατο καλά, ζ' ατά διασκάλ' εκάτσαν
Αποθαμέν ντό κι λαλούν, άρ για τ' ατό ηλάζνε.
Έμπρου ζ' σό θάνατον τ' εσόν ο λόγον κι κανείται
Ατά είν' όλια ψεύτικα κι οματοσπαλισίας.
Εσέν ηγεύ να τραγωδώ άμον εγώ ντ'εξέρω
Άμον σ' εσέν ντό εχρωστώ κι άμον ζ' εμέν ντ' ηγεύει
Αέτς πά εκάτσα οσήμερον κι ετσούμσα το καρδόπο μ',
Κι απές ζ' σό αίμαν έβαψα τ' έρημον' το κοντύλι μ',
Κι αούτ' το ποιήμαν έγραψα ζ' σή γιάγιας ημ τη λάλιαν,
Να καίει άμον θυμίαμαν απάν ζ' σό κοιμητήρι σ'.
Ο λόγος ημ έν εφτωχός και λόγια πού να ευρήκω,
κι η στοχασέα μ' άχαρον και πώς να κοντοστέκει,
έμπρου ζ' εσόν τον θάνατον λόγος κι συναρμούται.
Η γλώσσα μ' κορδιλιάεται τά γόνατα μ' τρομάζνε.
Επήγα επαρακάλεσα τσή γής τοί ποιητάδες,
Ερούξα ζ' σά ποδάρια τουν κι εδιπλοπαρακάλνα.
-Δανείστεν με κουρπάν εσουν μοιρολοίας λόγια
να τραγωδώ τον Χρύσανθον τον παντολαλεμένον,
Π' έφυεν αναχάπαρα σ' σή άνοιξης την έμπαν,
Κί επέμναμε διπλόρφανα, κι αφώλετα πουλία.
Κι αν έν ο λόγος ημ φτωχός μ' απομένς ζ' σό κουσούρι μ'
Ατόσον επορεί η ψή μ' κι ατόσον ταγιανίζει.
Κείνο το βράδον έρθαμε καταφαρμακωμένοι,
Εσέν να παρεβγάλομε ζ' σό υστερνόν τη στράτα σ',
Τή στράταν την αγυριστον ντό παίρ και πάει ζ' σόν Άδην,
Σ' σόν Άδ' τον δεισοσκέπαστον τον δυακροποτηγμένον
Όθεν η φρούχνα πιθαμήν και το νερόν χερέαν.
Όθεν μονάχον βάινασην ακούς και μοιρολόια.
Εσέν έγκαν κι εθέκανε ζ' σή μές τη εγκλεσσίας,
Κι αναλλαγάδια λώματα οι φίλς εσέν εφόρτσαν,
Άμον εσέν ντό έπρεπεν κι άμον εσέν ντ' ηγεύ.
Να θλίφκουνταν όθεν διαβαίνς να κλαίγνε όθεν θα στέκεις,
Εσταύρωσαν τά χέροπα σ' τά χιλιομυρομένα,
Καράκωσαν το στόμα σου το μυριοχρυσωμένον.

Τ' επίχλωμα τα χείλοπα σ' καρακονίδ εγένταν,
Και τή λαλία σ' τ' υστερνόν εκεί απές εσπάλτσαν.
Εσπάλτσαν και τ' ομάτοπα σ' τά χιλιοδουακρομένα,
Π' ήντσαν ετέρνεν εκει απές εχάτονε βαθέα,
Πέραν ζ' σήν Μαυροθάλασσαν ζ' σόν Εύξεινον τον Πόντον,
Όθεν τ' αλκάν κάθαν πρωί φιλεί τα θαλασσάκρια,
Και τραγωδεί ολονυχτίς και σιονλικεύ τον τόπον.
Τ' οσπίτια μουν π' επέμνανε έρημα και ησύζκα,
Δίχως τ' οσπιτιανούς ατουν, αραχνοσκεπασμένα,
Κι ολόερα τ' αυλία μουν καφούλια και κιντέας,
Και τα πλακία τ' άχαρα γομάτα κολισιάφρας.
Το άγιον το λείμψανο σ' Αενταφή λαμπάδαν,
Ολοερα ετονάτεψαν μ' όλια τσή γής τα άνθια.
Άμαν μάραντα κι εύρανε, μήτε και μανουσιάκια,
Μήτε τσιτσιάκια παρχαρί και Παναίας δυάκρυα,
Μήτε χασχάσια ανάνθιστα κι Ίμερας τσιλβονίτας,
Μήτε ζιμπίλια Ζύγανας και φερενίτας Κρώμνης,
Μήτε δαφνόφυλλα Ορτούς και κασκαούτας Σπέλιας.
Ατά αδά κές κι γίντανε αδά κές κι φυτρώνε.
Αδά το χώμαν άξενον κι ατά πώς να ριζώνε.
Ατά επέμνανε εκεί ζ' σου Πόντου τα ραχία
Και μαυροζούν δίχως εμάς και με το ζόρ' ανθούνε,
Ντού κι έχνε ανθρώπς να χαίρουνταν, ρωμάνες να μυρίσκουν,
Μικρά παιδία ζ' σόν παρχάρ' να παίζνε τίμι τίμι,
Και αναμένε τ' άχαρα να κλώσκουμες και πάμε,
Να σκουτουλίζ' τ' ολόερα, άμον τα χρόνια εκείνα.
Άμαν του κάκου αναμέν' και νιαφηλέν' περμένε,
Η στράτα μουν αγύριστον, άμον από ντ' επέρες.
Έρθανε ούλ' οι τργωδιάντ' κι ούλ' οι κεμεντσιετσήδες,
Αμίλετοι και άλαλοι ετέρναν εις τον άλλον.
Λόγον πώς να στοχάσκουνταν τακάτ πώς να ευρήκνε
Σ' σά μάγλα τουν τα δυάκροπα, πατρίδας ποταμόπα,
Έτρεχαν και εκχύουσαν ζ' σή ψύς τα ξεροτόπια
Δυάκρυα πικρά, ακατένηγα, παρηγορίας δυάκρυα,
Δυάκρυα τη ψής το γιατρικόν τσή κάρδιας το βοτάνιν.
Αν έν κι εσυναρμούσανε κι εσμίουσαν κι επέγναν,
Θ' εγίνουσανε θάλασσαν παπόρια να πατεύνε
Παπόρια αγληγορόπλεα μουράτια φορτωμένα,
Π' επέμνανε απλέρωτα κι ακόμαν αναμένε.
Ατοίν τ' εσόν το ζεγκιλούκ ατοίν τ' εσόν ο βίον,
Ατοίν τ' εσόν η εχειά τ' εσα τ' ιδρωκαμάτια.

Τσή κάμαση σ' το πλέρωμαν, έναν ζωήν ολόεν.
Με τη λαλία σ' έσπειρες τη προσφυγιάς το σπόρον,
Σ' σά τόπια τ' αφιλόξενα και ζ' σά λιθαροτόπια
Όθεν οι παλαιοί εμουν έχτσαν γενίν φωλέαν.
Με τ' άχ εντούναν το μακέλ κι ένοιγαν τα τεμέλεια,
Και με το βάχ πελέκεσαν τ' άξενα τα λιθάρια,
Και με τα δυάκρυα εζύμωσαν τα χώματα τσή χώρας
Κι ακόμαν αστερέωτοι κι αμουρατσούζ επέμναν.
Εθέκαν ζ' σά τεμέλεια τουν στούδια γερονταδίων,
Και τ' αγκωνάρια έδεσαν με τσή καρδιάς τ' αίμαν,
Το ένοικον να μη τσιοκεύ να κρατεί 'σά ποράνια.
Πέρεν αέρας το χαπέρ κι αγράνεμος εγέντον ,
Εφύσεξεν και έγκεν α' πέραν περού ζ' σόν Πόντον
Σ' όλια τα ράχια τ' ερημα ζ' όλια τα θαλασσάκρια
Τα κύματα ν' εβγάλν ατο ζ' σά πέρατα του κόσμου
Όθεν είναι ξηνητεμέν κι ανθρώπ' δίχως πατρίδαν.
Α' σό Σινώπ' ερχίνεσεν, ζ' σόν Καύκασον εξέβεν,
Στάθεν ζ' σό Πεζιρκιάνκετσιτ, να παίρ' έναν νεφέσιν,
Εκεί όθεν τα γονιακά σ' αναπαμέν κοιμούνταν,
Αφκά ζ' άγια τα χώματα με σταυρωμένα χέρια,
Δίχως ν' ευρήεται κανείς έναν καντήλαν ν' άφτει ατς.
Να φέρει ατς του Φωτός κερίν και του ψυχού κοκκόπα,
Και την Μεγάλ' Παρασκευήν, έναν καυκίν δυακρόπα.
Έμαθεν ατο η Σουμελά κι εφόρεσεν τα μαύρα,
Κι ο Βαζελώνας έκσεν α' ξέβεν ζ' σου Κουστουλάντων,
Επήεν εύρεν τον Αέρ' τον Περιστερεώτην,
Κι οι δύ εντάμαν έκλεγαν άμον μωρά παιδία
Π' εχάθανε τα σήμαντρα και όλια τα καμπάνας,
Και κι επορούνε να λαλλούν, θανατικά να κρούγνε.
Έκσεν ατ' κι η Ζύγανα κι εμαυροφτερουλίεν,
Τ' ελάτια τς' κά εκλίστανε κι εφίλεσαν το χώμαν,
Κι εκάτσεν κά η άχαρος α' σή καμωνής το βάρος.
Το μαύρον το Καρακαπάν κι 'άλλο μαύρον εγέντον,
Κι απάν ζ' έρημον το Κουλάτ' επλέθυναν τα χιόνια.
Ο Αεσέρς κατήβεν κά, έρθεν ζ' σου Μελιανάντων,
Το Κατσικάρ εβρόντεσεν κι αποθεμελιώθεν,
Και εκατήβεν τ' 'αχαρον αφκά σου Φεργανάντων.
Απάν ζ' σήν Κρώμν ελίβωσεν ο Αε Ζαχαρέας,
Κι η δείσα επαρεπύκνωσεν και ζ' σό Σταυρίν εκάτσεν.
Κι ο Αε Κώστης άχαρον εσιάσεψεν κι ετέρνεν.
Κατήβεν ζ' σήν Αυλήαναν άμαν κανέναν κι εύρεν.

Τ' οσπίτια όλια ακράνοιχτα, τ' οσπιτιανούς περμένε.
Αέτς πά εκλώστην ξάν οπίσ' και χιονισμένος στέκει.
Σ' σήν Τραπεζούνταν έστραψεν τ' Αε Ευγένιου ο τρούλον
Κι αποθαμέν εφέκανε εύκαιρα τα ταφία
Κι ετοπλαεύταν οι άχαροι ολόερα ζ' só κάστρεν
Κι εράευαν τσοί ζωντανούς να λέγν' ατς ντό εγέντον.
Ντ' εγέντονε ποίος εξέρ πέραν ζ' σήν Ρωμανίαν.
Τρανόν κακόν θ' εγέντονε κι ο Άδης εταράεν.
Κι ούλ τ' εμετέρ' εσκώθανε και αχπαραγμέν ρωτούνε.
Έκσεν α' ο Χρυσανθόπουλον το λαλασιάρ τη Κλείτσας
Κι εφέκεν κά την κεμεντσιέν κι όλιον τον Άδ ελάσταν
Ερώτανεν π' ευρήουνταν οι μαύροι οι Καρσλήδες
Ο Κώστης πού ευρήεται, πού κοίται η Λεμόνα
Τα γονιακά του Χρύσανθου, ο κύρς ατ' και η μάννα τ'.
Σίτια ελάσκουτον ζ' σόν Άδ' ετσιάτεψεν τον Γώγον
Χαρτώματα επελέκανεν α' σ' ήμερα τ' ελάτια
Να συνορθιάζ την κεμεντσιέν π' εσάπεν το καπάκν' ατς'
Κι ο Σταύρης άλλο πλάν κεκά ετοιμάζεν τα τσάρια
Να συνορθιάζει το τοξάρ' π' εγρίλεψεν ο Άδης.
Σ' σή μέσ' έτον Βενιάμς, α' σ' έρημον τη Σκόπιαν,
Σ' só χέρ' εκράτνεν τα δαδίν, κι εφώτιζεν' τον Γώγον.
– Χρήστο, καθκά και δεν μη λές ,εγροίκσ' α ντό θα λές με
οψέ το βράδον εύρεν με ο Παιραχτάρς' ζ' σή στράταν
Γώγο, είπεν με, έμαθες, ο Χρύσανθον έχ' κι' έρται
Είπεν μ' ατο ο Αιβάης κάπ' έκσεν α' κι εκείνος
Ζαέρ έκσεν α' σόν Τσιορτάν, ατοίν εντάμαν είναι.
Αέτς πά επέρα οσήμερον την κεμεντσιέν ζ' só χέρι μ'
Είπα να συνορθιάζ' ατο, ν' αλλάζω το καπάκν' ατς'
Ατόσα χρόνια αδά φκά κές, παστάν έρθεν κι εσάπεν
Μέντσα το Δήμον σύνπιρνα, κάπ' αν ευρήκ' κασέλαν,
Κοριτσι' αστεφάνωτου για φορεμέντσας νύφες,
Άς κόφτ' δύο χαρτώματα και παίρει ατα και έρται.
Τον Τσακαλίδην έστειλα, ζ' só ένοικον του χάρου,
Αν επορεί κρυφά κρυφά δίχως χαπέρ' να παίρει,
Α' ζ' αλογού ατ' το ουράδ' άς κλέφτ' ολίγα τσάρια,
Να συνορθιάζω το τοξάρ' εντάμαν με τον κύρη μ'.
Σ' σή κεμεντσιές το κούρεμαν ατός έν εμπρολάτες.
Κι όντες θα έρται ο Χρύσανθον μ' ελέπ' με αδά ζ' só χάλιν
Ατός θα θέλ' να τραγωδεί να σιονλικεύ τον Άδην.
Ατόσα χρόνια μαναχός, ο μαύρον ενεμείνα,
Και νιά τοξάρ, νιά κεμεντσιέν επίασα ζ' só χέρι μ'.

Εμέτρανα ο άχαρον τ' ημέρας και τα νύχτας
Να έρται ξάν κι' εσμίουμες, άμον ντό έμνες πάντα.
Αοίκα σίτια έλεγαν, εντάμαν με το Χρήστον
Ετέρεσαν το πέραν κι αν' ο Χρύσανθον εφάνθεν.
Ψηλός και λεγνοπίαστος, άμον Σάντας ελάτιν.
Δεξιά είχεν τη μάνναν ατ', ζερβά είχεν τον κύρν' ατ'
Και απ' οπίσ' εχκέρχουσαν του Άδη οι Καρσλήδες
Π' έμαθανε την έλαν ατ' κι' έρθαν ς' σήν απαντήν ατ'.
Όντες εκαλοσίμωσαν κι όντες εκαλοφάνθαν
Εγέντον ντού εγέντονε απές ς' σόν Άδ' καμμίαν.
Η μάννα τ' η χιλιάκλερος, η γραία η Λεμόνα,
Εχάλασεν τα τσάμιας ατς' και επελετσειεκώθεν,
Έσυρ' εχάσεν το στουράκ καταμεσου του Άδη,
Κι ερχίνεσεν να τραγωδεί με τη ψης τη λαλίαν.
– Χάρε τσιάπαν κουρφεύκεσαι, του κάκου όλια ντ' εποίκες,
τσιάπαν εξεβεν τ' όνεμα σ', εκεί ς' απάν τον κόσμον.
Κι' αν εθαρρείς μαυράχαρε τεά πώς κάτ' εποίκες
Έλα πιρνά ς' σό ένοικο μ' άς δίγω σε τ' αγώι σ'
Κανάν κι θέλω να χρωστώ κι ήλιαμ ς' εσέναν Χάρε.
Εγώ είμαι α' σό Καύκασον περήφανος Ρωμήσα,
Σ' εμά τα τόπια οι θεοί τα παλαιά τα χρόνια
Τον Προμηθέαν έδεσαν απάν' σ' έναν λιθάριν ,
Κι έναν καρτάλ' εκόσειψαν κι έτρωεν το τσιουκάρν' ατ',
Γιατί έκλεψεν τ' άψιμον και τς' εφτωχούς εδώκεν.
Και ήντσιαν έν' με τ' εφτωχούς, αέτς πάντα πλερούται.
Γώγω ντό στέκεις και τερείς άλλο ντό αναμένεις,
Έπαρ ς' σό χέρ' την κεμεντσιέ σ' και τ' αργυρόν τοξάρι σ'
Ατώρα έρθεν ο Χρύσανθον, παίξον από καρδιάς,
Παίξον ς' σό ζιλ' και ς' σό καπάν, τον Άδην χαραιντέρτσον
Να χαίρουνταν ούλ τ' εμετέρ' ν' αντιδονίζ' ο τόπον.
Κι εσύ πουλόπο μ' Χρύσανθε, μη χαλάνς το χατήρι μ',
Έβγαλ' τη λάλια σ' το γλυκίν ν' απλούται απές ς' σόν Άδην,
Την λάλια σ' εροθύμεσα γιαβρί μ' ατόσα χρόνια,
Να τοπλαεύκουν τ' εμετέρ' πού κοίνταν ς' σά κασέλας,
Και ακομάν κι' ενόησανε ρίζα μ' τ' εσόν την έλαν.
Πέρεν ο Γώγον το τοξάρ' κι ερχίνεσεν να παίζει
Κι ο Χρύσανθον ελάγγεψεν απάν ς' έναν λιθάριν
Κι ερχίνεσεν να τραγωδεί μακρύν καϊτέν Ματσούκας.
– Να σαν εκείνον π' αποθάν ς' σόν τόπον π' εγενέθεν
πού κι εφέκεν τα χώματα τ' και πού κι εξενητεύτεν.
Ο Άδης εντιδόνεσεν και οι Αδέτ' εσκώθαν,

Κι ούλ' τ' εμετέρ εφέκανε εύκαιρα τα ταφία,
Ετσέρτσανε τα σάβανα, κι επέρανε τη στράταν,
Κι ετοπλαεύταν οι άχαροι ολόερα ζ' σό Γώγον
Εσιάσεψαν κι ετέρνανε το Χρύσανθον ζ' σό στόμαν
Αποθαμέν πώς γίνεται να τραγωδούν ακόμαν.
Ελεγαν κι εθαμάουσαν τ' ομάτια τουν ντ' ελέπνε.
Ετέρνεν ατς' κι ο Χρύσανθον κι η ψή ατ' εγομώθεν,
Κι όσον πολλά ετέρνεν ατς' άλλο πολλά ετραγώδνεν.
– Φώταξον ήλιε μ', φώταξον, άς λύουνταν τα χιόνια
να έρχουν ζ' σό ταφόπο μου και κελαηδούν τ' αηδόνια.

Πρωτοδημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *Εύξεινος Πόντος* τον Μάιο του 2005